

temă<sup>1</sup>. Dintre acestea remarcăm subtilele observații stilistice din articolul istoricului literar maghiar L. Gáldi<sup>2</sup>. Un studiu despre măiestria cu care a fost tălmăcit Eminescu nu există, însă, decât în limba română (E vorba de *Eminescu în rusește*, al prof. Mihai Novicov). Constatăm că prin rezultatele din acest studiu — deși analiza se limitează la tălmăcirile incluse în volumul apărut la Moscova în 1958 — se adaugă o contribuție substanțială la observațiile anterioare, care s-au făcut în diferite lucrări<sup>3</sup>, despre tălmăcirile rusești din Eminescu. Avem în vedere în special aspectele teoretice — probleme ale teoriei și practicii traducerii — legate de posibilitatea de transpunere a poeziei lui Eminescu într-o limbă străină, în cazul acesta în limba rusă<sup>4</sup>, de asemenea,

<sup>1</sup> Ecouri despre ediția din 1958 vezi și la Demostene Botez, *Eminescu în limba rusă*, în VN, 1959, 13 ianuarie p. 8 („Am auzit muzicalitatea versului rus din această traducere. Ea a izbutit în mare măsură să preia tonul și fraza muzicală eminesciană”); Victor Kernbach, *Eminescu în limba rusă*, în GL., 1959, 5 februarie, p. 8 („Spre bucuria unui lector bilingv, se poate spune că volumul nu are fisuri, și nici realizări mediocre. Calitatea începe de la un anumit nivel în sus”); Tamară Gane, *Eminescu în patria lui Pușkin*, în GL., 1964, 18 iunie, p. 7 („Tălmăcirile în cea mai mare parte redau tonalitatea versului eminescian, ritmul și armonia lui interioară”); Oleg Blagovescenski, M. Eminescu, *Cmuxu*, în Rsl., XII, București 1965, p. 364—370 (Se fac o serie de observații despre corespondențele sau inadvertențele gramaticale, sintactice, lexicale, prozodice, sugerate de lectura versiunii ruse sau de lectura unor cunoscute surse critice românești despre Eminescu).

<sup>2</sup> L. Gáldi, *Poeziile lui Eminescu în rusește*, în LR, 1960 nr. 4, p. 87—88 (este remarcată „excelenta echipă de traducători”, „introducerea luminoasă și bine documentată” și „cele mai multe traduceri (care) reproduc cu scrupulozitate exemplară toate amănuntele esențiale ale conținutului... de multe ori regăsim însă în rusește chiar și armoniile cele mai intime”, de pildă, „strofa a doua din *Somnoroase păsărele...* sună la fel de frumos ca și versurile cele mai expresive ale simbolistilor ruși”. În rest, „din punct de vedere lexical și frazeologic, cite sugestii ferice!”...).

<sup>3</sup> Printre altele, două surse citate, care conțin date incomplete sau prezintă fisuri: *Indicele bio-bibliografic* și lucrarea lui Konstantin Popovici. Prima include numai date dintre 1950—1959. A doua comentează date — îndeobște cunoscute — numai pînă în 1958, iar dintre acestea, majoritatea suscită rezerve, deoarece nu sînt verificate după izvoare de prima mînă. De aici și numeroasele inexactități, surse, la rîndul lor, pentru alte erori. De ex. în nota 4, (p. 385) din lucrarea *Eminescu în rusește*, M. Novicov vorbește despre „mai multe poezii ale lui Eminescu traduse în rusește la sfîrșitul secolului al XIX-lea”, trimițînd pentru aceasta la K. Popovici, dar care ne trimite la Valeria Costăchel, autoarea unui articol din CL., 1939, nr. 6—9, p. 1291. Valeria Costăchel susține însă contrariul: „Imposibilitatea de a lucra în bibliotecile rusești, nu ne-a permis să scoatem la iveală traduceri din Eminescu în rusește”. Alt exemplu: două fraze succesive, dintr-o recenzie a lui Igor Jekin, (Bul. M. Em., 1939, fasc. 17 p. 33—36) se referă cu o desăvîrșită claritate la articolul lui I. N. Polovinkin din *Enciclopedia Brockhaus-Efron*: „Tot despre Eminescu vorbește același Polovinkin, în volumul...”. Titlul enciclopediei nemaifiind repetat de Igor Jekin, care citează numai autorul, volumul, pagina și coloana, K. Popovici își îngăduie ca, pentru acest autor, volum, pagină, coloană, să inventeze o „Istorie a literaturii universale” rusească, fără autor, ediție, an, etc. La fel procedează cu „referirile” lui F. Korș despre Eminescu, dar la care nici nu mai face vreo trimiterie verificabilă. Această metodă aplicată parțial de K. Popovici în lucrarea menționată devine generală în alte lucrări ale sale, în special despre Eminescu și Pușkin, bazate aproape în întregime pe documentele fictive ale lui Octav Minar (v. sursele de la nota 4, p. 55).

<sup>4</sup> „Poezia nu poate fi tradusă, ci trebuie rescrisă în limba traducătorului, ca o poezie nouă, ca o creație originală, dar care se realizează numai după ce tălmăcitorul și-a încorporat desăvîrșit textul poetic pe care vrea să-l redea în limba sa”. Necesitatea „redării cît mai exacte a ideii artistice... păstrîndu-se articulația internă a întregului, gradarea impecabilă a părților, care adunîdu-se conduc cu necesitate spre concluzia aforistică...” (M. Novicov, *art. cit.*, p. 394)